

הו אנו ההולכים, סימני פיסוק אנחנו!

מאנגלית: גלעד יעקובסון

אהרון פוגל (Aaron Fogel) הוא משורר אמריקאי יליד ניו יורק, 1947. סבו, מנחם בורישו (1888-1949), יליד בלארוס, היה משורר, סופר ומסאי יידי חשוב, שכמה מספריו תורגמו לעברית. פוגל הוא בוגר האוניברסיטאות קולומביה שבניו יורק וקיימברידג' שבאנגליה, ועוסק בחקר ספרות ושירה כפרופסור באוניברסיטת בוסטון זה כמה עשורים. שירתו של פוגל התפרסמה בעיקר בכתבי עת (The Best American Poetry בין השנים 1989-2004), והוא הוציא לאור רק שני ספרי שירה: Chain Hearings (1976) ו-The Printer's Error (2001). לפוגל כושר המצאה מעורר השתאות. בחלק משיריו נחשפת יכולת רטורית של מְסַפֵּר סיפורים יידי, ובאחרים הוא מתגלה כאינטלקטואל חריף שכל עולם השירה פרוש לפניו. בשיריו יש יושרה של משורר מעמיק, בד בבד עם בורלסקה וצחוק קרנבלי משחרר ומסחרר.

גם בכובעו השני, כחוקר ספרות, עוסק פוגל בשני קצות הסקאלה של הספרות. בקצה אחד ניצבות עבודותיו על הפואטיקה של וורדסוורת', פרנק או'הארה, ויליאם בלייק וג'וזף קונראד, ובקצה השני עבודותיו על הפואטיקה של מפקדי אוכלוסין ותמלילי חקירות, ועל תיאוריות של הצחוק.

מבחר השירים המופיע כאן מתורגם מתוך *The Printer's Error*, Aaron Fogel (Miami University Press, 2001) באישור אהרון פוגל וההוצאה לאור.

ג"י

טעות הדפס

עֲמִיתֵי הַסְּדָרִים
וּמַפְעִילֵי מַכְבְּשֵׁי הַדְּפוּס!

אָנִי, דֶּפֶס רֵאשִׁי
פְּרָנֵק שְׁטֵינְמָן,

לְאַחַר שְׁעַבְדְתִי חֲמֹשִׁים
וְשִׁבַע שָׁנִים בְּמִלְאֲכָתִי,
וְלֵאחַר שִׁשְׁרֵתִי חֲמֹשׁ שָׁנִים
כְּנֹשִׂיא אֲגִדַּת הַמִּדְפִּיסִים
שֶׁל הוֹלִיסְטוֹן,
בְּדַעַה צְלוּלָה
גַּם אִם עַרְשׁ דָּוִי,
הַרְיִנִי מִשְׁאִיר הַמְלָצָה זֹאת
בְּנוֹגַע לְטַבְעָן
שֶׁל טְעוּיּוֹת דְּפָסִים.

רֵאשִׁית: אֲנִי סָבוּר כִּי בְּכָל סֵפֶר
וּבְכָל חֶמֶר מְדַפֵּס יֵשׁ
שְׁגִיאוֹת, גְּלוּיּוֹת וְשִׁאִינָן גְּלוּיּוֹת,
וְשֶׁהֵן מֵהוּוֹת אֶת
רְגַעֵיו הַמְשֻׁמְעוֹתִיִּים בְּיֹתֵר,
וְאֵין לְהִתְעַרֵּב בָּהֶן
בְּיִהְרָה וּבְאֻלָּת
שֶׁל עוֹרְכִים לְשׁוֹנִיִּים
בוֹרִים וְאֶקְדַּמִּיִּים.
שֵׁנִית: אֲנִי סָבוּר כִּי יֵשׁ
שְׁלוּשָׁה סוּגִים שֶׁל שְׁגִיאוֹת, בְּסֵדֶר
חֲשִׁיבוֹת עוֹלָה:
אֶחָת: שְׁגִיאוֹת מְקַרְיּוֹת
שֶׁל יַד הַסֵּדֶר הָרוֹעֵדָת
שֶׁאֲסוּר שֶׁתִּתְקַנֶּה בְּפִזְיוֹת
בְּיַדֵּי פְרוֹפֶסוֹרִים אֲוִילִים
וְשֶׁאֵר אֲסִפְסוֹף
שֶׁהָרִי הָרַעַד הוּא חֶלֶק
אֶלּוּה מִמַּעַל.

שְׁתִּיִּים: חֲבֵלָה שֶׁקָּטָה וְקָרָה
שֶׁל הַדְּפָס,
פּוֹעֵל הַכְּפִים
שֶׁמְחַאֲתוּ

עֲטָתָהּ כְּפַעַם כְּפַעַם
 לְבוּשׁ הַיְסוּדֵי זֶה,
 הַתְּעַרְבוּיֹת סְמוּיֹת
 שְׁאִין לְאִפְשֵׁר אֶת תְּקוּנָן
 הַבְּקָרְתִּי בְיָדִי
 הַמְחַבֵּל הַנוֹסֵף וְהַבוּר
 שְׂבָבוּרִים,
 הָעוֹרֵף הַלְּשׁוֹנִי.
 שְׁלוֹשׁ: שְׁגִיאוֹת
 מִמַּגַּע הָאֱלוֹהִים,
 תְּקוּנִים נִשְׁגָּבִים
 וְלַעֲתִים קְרוֹבוֹת מְעַרְפְּלִים
 שֶׁל סְפָרִים שְׁלָמִים בְּאִמְצָעוֹת
 שְׁנוּיִים בְּלִתִּי מְבַחֲנִים כְּמַעַט
 שֶׁל אוֹתִיּוֹת בּוֹדְדוֹת
 לַעֲתִים הָרוֹת מִשְׁמַעוֹת אֶךְ
 כְּאֵלֶּה שֶׁכָּכֵל שֶׁהַפְּרָשְׁנוֹת הַמוֹנְעַת
 תְּמַעַט לְדַבֵּר בְּהֵן
 כֵּן יֵיטֵב.
 שְׁלִישִׁית: אֲנִי סָבוּר כִּי כָּל שְׁלִשֵׁת
 סוּגֵי הַשְּׁגִיאוֹת,
 שְׁגִיאוֹת אֶקְרְאוּ, וְ
 שְׁגִיאוֹת מְמַחֶצֶת הָעוֹבְדִים,
 וְשְׁגִיאוֹת מִמַּגַּע הָאֵל
 הֵן לְמַעֲשֵׂה
 זֵהוּת וּבְלִתִּי נִתְּנוֹת לְהַבְחָנָה.

לְכֵן אֲנִי,
 פְּרִנֵּק שְׁטִינְמוֹן,
 טִיפּוֹגְרָף
 זֶה שְׁלוֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים,
 אֶמֶן קוֹאוּפְרָטִיבִי
 בְּגִלְדֵת הוֹלִיסְטוֹן
 זֶה שְׁמוֹנֶה שָׁנִים,
 צְלוּל בְּדַעְתִּי וּבְגוֹפִי

גם אם קרוב למותי
 הריני קורא לבטל
 כל עבודת עריכה
 שהיא
 ולהעניק חרות
 מפל עריכה לשונית
 להשאיר את שהיה
 כפי שהיה, וכפי
 שהפך להיות,
 אפס כי עריכה
 כשלעצמה היא שגיאה,
 ולכן נשגבה.

הצ'לן

הצ'לן על הגג מנסה למגר את שוה ערך המלה
 מנגונו, אך המיתרים הכהים העבים
 חוזרים ומחדירים אותה, ה ה ה. האנשים משוטטים על פני השדה
 בדרמה כלשהי, שרים, "הו אנו ההולכים, סימני פסוק אנחנו,
 אנו טונליות מדמינת בחשכה." אנו הוא ההיסטוריה שאתה
 לעולם לא מתעד,
 היסטוריונים חדשים או ישנים, ה ה ה הרצפה, ה ה ה התקרה.

כילד המנגן בתזמרת רק על המשלש
 עליו להניף ידיו מעלה, מכופפות במרפק,
 במשלשים ויזואליים. זה חלק מהמופע. עליו להציג את טעונו
 מונוטונית.

אני מגמגם, אמר אלוהים, רק בסוג מלים יחיד שפבר נאמר, התויות
 והמצביעים.

אני לעולם לא מגיע אל שמות העצם, אלא חוזר ואומר,
 ה ה ה, — — —, זה זה זה. אני חוזר ומגמגם, אמר אלוהים,
 בכל פעם שאני מנסה לומר שם עצם מסים.

הִיָּה זֶה אִז כְּאֲשֶׁר, עַל פִּי חִלְקֵנוּ, הַכְּנוֹי בָּא אֵלָיו
וְאָמַר, זֶה בְּסֵדֶר, אֲנִי יְכוּל לִפְתֹּר אֶת הַבְּעִיָּה בְּשִׁבְלֵךְ.
וְכָל הַהֵם עֲלֻצוּ. אֶךְ אִם כִּךָ זֶה הִיָּה וְאִם לֹא (מִכֵּיּוֹן שְׂאִין זֶה אֶפְשָׁרִי),
הַצֵּלָן מִמְשִׁיךְ לִנְגֵן אֶת צֶמֶר דְּכֶס אֲרֻגִיל*,
אֶת סְפוּרוֹ שֶׁל אֲבֵרָהֶם, אֶת הַגְּמִגּוּם הַדּוֹפֵק שֶׁל הַבְּנָא
עַל הַגְּגוֹת הָאֶפְרָיִם הַנְּטוּיִים שֶׁל שְׁוֵה עֶרְפוֹ שֶׁל הָעוֹלָם.

שם הלווין

בְּבֵית הָאוֹפְטִימִיסְט חֲתוּל שָׁחַר
מְלַקֵּלֵק צְבַע־קִיר לְבֹן; שְׂדִים
עֲדִינִים וּמְקֻלוֹת תִּיפּוֹף נוֹהֲרִים לְשִׁלְחָן.
יְלָדִים, מֵתַחַת לְשִׁלְחָן, מִכִּים
בְּנַעֲצִים; מְדַגְדְּגִים אֶת בָּרֵק נַעֲלֵי הַמְּבַגְרִים; צוֹחֲקִים.
יְשָׁנָם שְׁלוֹשָׁה סוּגֵי צְחוּק:
צְחוּק, "צְחוּק" וְצְחוּק,
הָאֶחָד הוֹלֵם וּמְלַמֵּד מֵרַעְהוּ. אֶךְ בְּהַמְשָׁךְ לְזֹאת:

מְגִרְשֵׁי הַמְּשֻׁחָקִים הַמֵּתַנְשָׁמִים שֶׁל הָעֵנִיִים, צְבַעִים
בְּסִיסִיִים: לוֹחַ דְּרוֹאִידִי; טוֹנוֹת; מְנַהֲרִים שֶׁל בְּטוֹן; קְבוּצוֹת
בְּתֵרֵה־הַגִּירָתִיּוֹת; שְׁקוּפִית; קִשְׁתוֹת גְּבוֹהוֹת
כְּתֻמוֹת־נוֹף. תְּאוּמָה שׁוֹרְדֵת
רְצָה לְעֵבֶר. אִמָּה חוֹשֶׁבֶת
עַל הָאֶחָרֶת וּמִשְׁתַּתְּקָת.
יְלָדִים בּוֹעֲטִים כְּדוֹרְמֵשְׁבָצַת דֶּרֶךְ צִיר אֲבֹן.
(הַקּוֹרוֹת!) הַקּוֹרוֹת!

מִפִּית־תַּחְרָה טַפְשִׁית מְשֻׁרְגֶת אֶת עֵגֶל זֶה־הַשְּׂמֵשׁ.
הַכֹּל כָּאֵן פְּסִיפְסִי, מְטֻשְׁטֵשׁ.
נוֹלָד מֵהַמִּים, חֲתָךְ אֶת הַמְּלִים לְקַבִּיּוֹת.
תְּמוּמַעְמוֹת: הָאֵם קוֹרוֹת הֵן צֵל.

* דפוס סריגה החוזר על עצמו בתבנית יהלום. הדפוס מעטר את הטארטן של קלאן קמפבל
בסקוטלנד, מושבו של דוכס ארגייל.

כַּעַת שׁוֹמֵעַ הַהֶמוֹן הַרְחֻקָּשָׁה רוֹעֲמַת.
חֲגֻבִים, חֲרָקִים עֲנֻבֵי־עֵינַיִם, נוֹעֲלִים לְסֵת
וְשָׁרִים. סִמָּאכ מְאָדִים עַל רֻקַּע לְבַנֵי־סֵתוֹ. רָאשִׁים
הָרִם! שִׁגְרָנוּ אֶת הַלְוִיָן 'סוֹמְבָרְרוּ'.

דקדוק של יעקב ועשיו

אֲכֻזָּבָה רְדִיקָלִית אַחַת בְּכָל מִשְׁפָּט
מִגְלָה אוֹתוֹ מֵעֲצָמוֹ
אֶל מַעְבֵּר לְגִבּוֹל. שֵׁם הוּא פּוֹגֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ
כְּאֵח שָׁב, נִשְׁכַּח־מִזֶּה
יָרִיב וּבַעַל בְּרִית, לְבוּשׁ בְּלוּיִים, שׁוֹמֵר עַל קוֹל נְמוּךְ
הַמְרַמֵּז עַל מְזֻמָּה אוֹ עַל אֲשֶׁר,
כְּדֵי לְצַחֵק יַחְדּוֹ עַל הַעֲבֵר הַמְבֻזָּבּוּ.
שֵׁם הָאֲחֵר, עֵשׂוֹ, נִשְׁמָע כְּמוֹ נְעִירָה.
שְׁנֵיהֶם מְדַלִּיקִים אֶת מְקַלְטֵי הַרְדִּיּוֹ שְׁלֵהֶם. הֵם מְקַשְׁיָבִים
לְמִשְׁפָּטִים מְאִי־שֵׁם, מוֹבְנִים
רְשָׁמִית, וְלֵלֵא כָּל מְכַנֶּה שְׁאֲרוֹת.
אִךְ מְאַחַר לָהֶם מְדֵי לְמוֹזִיקָה מוֹדֵרְנִית.
מִיִּשְׁהוּ מְצִיעַ לְמַכֵּר לָהֶם מִתְחַם מְגֵדֵר. בְּרוֹקֵר,
בְּעוֹדוֹ מוֹנֶה בְּפִנְיֵיהֶם הַזְדַּמְנוּיּוֹת בְּטוֹחַ הַמְחִירִים שְׁלֵהֶם,
מִרְאֶה לָהֶם אֶת הַנְּהַר שְׁחָצָה יַעֲקֹב זֶה־עֲתָה
כְּאֵלוֹ הָיָה – כְּאֵלוֹ הֵנוּ – לְמַכִּירָה.
הַשְּׁלֵחַן עָרוּךְ. הֵם מְכַמְתִּים אֶת הָאָרֶץ
בְּפַעַם – כֵּךְ נְדַמָּה לָהֶם כְּעַת – הָאֲחֵרוֹנָה,
מְזַמְנִים אֶת צַעֲקוֹת קֶרֶן הָאֵיל הַנְּטוּיָה,
וְשׁוֹאֲלִים זֶה אֶת זֶה מָה הָיָה אוֹתוֹ מִשְׁפָּט
שֶׁשְׁנֵיהֶם שָׁגוּ בַּהֲבַנְתּוֹ. זוֹ הָיְתָה סִבְתָּם.
הֲאִם שָׁבָה הַתּוֹצֵאָה לְבֵיתָה כְּדֵי לְמוֹת?
עֲכָשׂוּ הָאֲחִים כְּמַעַט לְבַד עִם הַבְּטוּי הַיֵּשֵׁן
שְׁאֵלָיו הֵם סִגְדוּ אוֹ שְׁאוֹתוֹ שְׁכָחוּ. רַק כְּאֲשֶׁר הַיְלָדִים
מְקַשְׁיָבִים וְצוֹרְחִים, בּוֹרְחִים בְּאִפְּן לֹא רְטוּרֵי סְבִיב
אוֹ אֲזוֹ שְׁנַיִם עֵשָׂר הַטּוֹנִים שְׁלוֹ מְרַמְזִים עַל מוֹזִיקָה אַחֲרָת.